

SOM-undersökningen i Göteborg 2017

Författare: Johan Martinsson och Frida Tipple [SOM-rapport nr 2018:30]

Innehållsförteckning

1 SOM-undersökningen i Göteborg 2017	1
2 Bilden av Göteborg	3
3 Lokala medier.....	8
3.1 Konsumtion av nyheter från Göteborg.....	8
4 Boende och boendeområde	11
5 Mellanmänsklig tillit.....	13
6 Demokrati och inflytande	17
6.1 Nöjd med demokratin.....	17
6.2 Förtroende för politiker	18
6.3 Bedömning av korruption	19
6.4 Politikerkännedom och bedömningar	20
6.5 Politiskt deltagande	22
7 Lokala politiska förslag.....	24
8 Uppsummering	27
Referenser.....	28

1 SOM-undersökningen i Göteborg 2017

SOM-undersökningarna genomförs varje år sedan 1986 av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinionsbildning och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. Under hösten 2017 genomfördes för andra året i rad SOM-undersökningen i Göteborg.

SOM-institutet är en samverkan mellan två institutioner vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen. SOM-undersökningens rapportserie står för en betydande del av resultatredovisningen av SOM-undersökningarna. Resultat publiceras även i form av presentationer och djupare analyser i de återkommande forskarantologierna. Alla publikationer finns tillgängliga för nedladdning på SOM-institutets hemsida www.som.gu.se. En utförlig metoddokumentation från SOM-undersökningarna finns också tillgänglig på hemsidan.

SOM-undersökningen i Göteborg använder en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (*mixed mode*) vilket innebar att data primärt samlas in via postenkäter, men respondenterna ges även möjlighet att fylla i enkäten på internet.

Undersökningen skickas ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen i Göteborg. Urvalsramen innefattar alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Göteborg och som är mellan 16 och 85 år. År 2017 ingick 5 000 personer i det totala urvalet. Formuläret innehöll 8,5 enkätsidor. Svaren samlades in mellan den 14 september och 31 december 2017. En stor andel av svaren inkom tidigt och 30 dagar in i fältperioden hade närmare 85 procent av de slutgiltiga svaren kommit in. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS.

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 5 000 personer var det 2 674 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 56 procent¹.

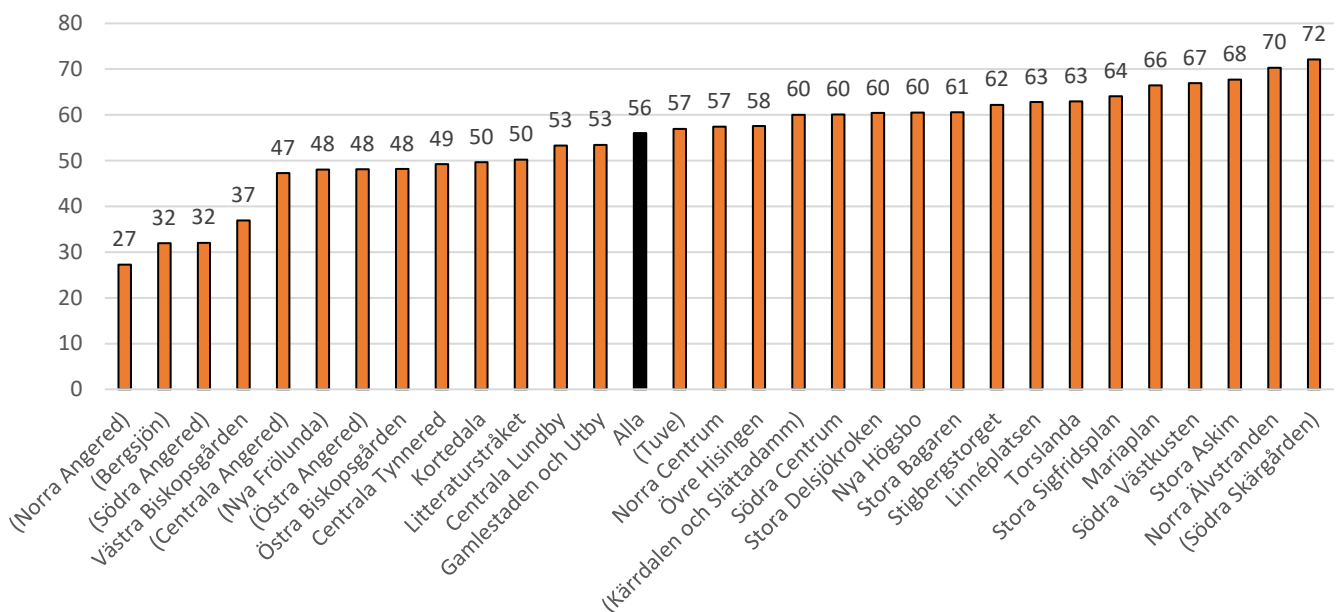
Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att nära hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i svarsgruppen god i de flesta avseenden. Det var däremot en mindre andel av de yngre åldersgrupperna som svarade. 2017 fick för första gången alla respondenter som deltog i undersökningen en belöning i form av skraplott eller värdecheck efter inskickat svar. Det gav en positiv effekt på svarsfrekvensen jämfört med

¹ I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 227 personer, motsvarande 4,5 procent, har räknats bort som naturligt bortfall.

tidigare år och förbättrade de yngre åldersgruppernas representativitet. Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av demokratin är hög trots variationen i svarsfrekvens mellan olika åldersgrupper. Frågor där det existerar större generationsskillnader, exempelvis nyhetskonsumtion, påverkas däremot något mer av att den yngre delen av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget².

Många frågor som ingår i SOM-undersökningen i Göteborg är intressanta att analysera i form av vilket område i staden respondenterna bor i. Staden är indelad i 30 olika mellanområden och i figur 1 nedan visas svarsfrekvensen per mellanområde. Områden inom parentes har mindre än 50 svarspersoner. Kommande redovisade resultat från dessa områden kommer därmed behöva tolkas med försiktighet. Högst svarsfrekvens finner vi bland boende i Södra Skärgården, Norra Älvstranden och Stora Askim medan de som svarade i mindre utsträckning bor i stora delar av Angered, Bergsjön och Västra Biskopsgården. Eftersom många mellanområden är olika resursstarka³ och skiljer sig åt inom viktiga nyckelindikatorer såsom utbildningsnivå, hushållsinkomst och utländsk bakgrund är en viss skillnad i svarsfrekvens väntad. Mer statistik om olika mellanområden finns att hitta på Göteborgs stadsledningskontors websida för statistik och analys.

Figur 1 Nettosvarsfrekvens i SOM-undersökningen i Göteborg 2017 per mellanområde (procent)

Kommentar: I figuren redovisas nettosvarsfrekvensen där det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Områden inom parentes har mindre än 50 svarspersoner. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017

² Elias Markstedt (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

³ Resultat från SOM-undersökningen i Göteborg kan analyseras utifrån resursstyrka i boendeområdet som baseras på medelinkomst, andelen som tar emot socialbidrag och nivå på valdeltagande. Resursstyrka kategoriseras i fyra nivåer, resurssvaga, medelresurssvaga, medelresursstarka och resursstarka.

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell 1 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1000	2000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

1.2 Om rapporten

Denna rapport bygger på data insamlade i SOM-undersökningen i Göteborg 2017. Syftet med rapporten är att ge en övergripande bild av resultaten från undersökningen⁴. Rapporten är strukturerad utifrån tematiska områden som knyter an till enkätens utformning. I korthet presenteras resultat om bilden av Göteborg, lokala medier, boende, tillit, demokrati och politik. Appendix I listar de mellanområden som används i flera analyser i rapporten.

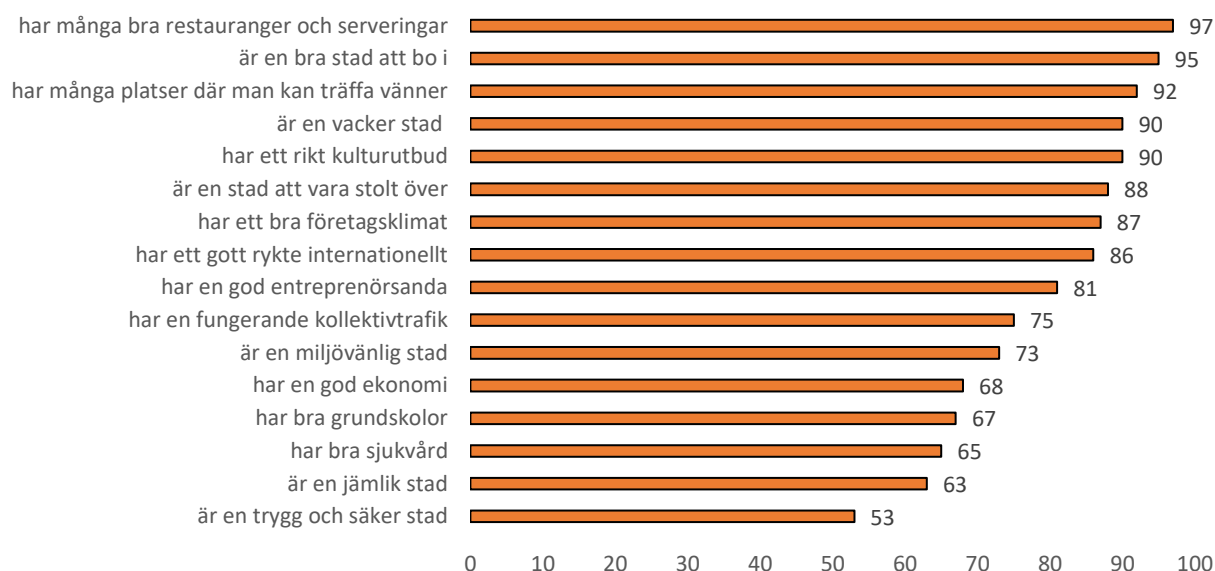
2 Bilden av Göteborg

Invånares bedömning av sin egen stad har visat sig vara ett tydligt mått på stadens attraktionskraft. Olika aspekter som bostadskvalitet, lönenivåer, arbetstillfällen, tillgång till offentlig service, kultur, miljö, parker och rekreation, trygghet, kollektivtrafik, restauranger och nattliv samt möjlighet att träffa nya vänner påverkar hur nöjda invånare är med sin stad (se Florida, Mellander & Stolarick, 2011 för en översikt av forskningen). Om fler vill bo kvar och flytta till staden anses staden mer attraktiv. I undersökningen fick respondenterna besvara en rad påståenden om sin inställning till Göteborg. Formuleringarna är inspirerade av den internationella forskningen om vad som kännetecknar den goda staden (Florida, Mellander & Stolarick, 2011: 37) och har även ingått i förstudier till SOM-undersökningen i Göteborg (Markstedt, 2015). Figur 2 redovisar utfallet som tyder på att göteborgarna är förhållandevis

⁴ Resultat från SOM-undersökningen i Göteborg 2017 finns också redovisade i tre tabellrapporter: Andersson & Tipple (2018a). Jubileumssatsningarna. SOM-rapport nr. 27; Andersson & Tipple (2018b). Demokrati och delaktighet. SOM-rapport nr. 28; Andersson & Weissenbilder (2018). Entreprenörsanda. SOM-rapport nr. 29.

nöjda med sin stad. För samtliga påståenden har över hälften svarat "helt" eller "delvis" riktigt. Mest positiva uppfattningar, där minst 90 procent av de svarande instämmer, är att finns många bra restauranger och serveringar, att Göteborg är en bra stad att bo i, att det finns många platser att träffa vänner på samt att staden har ett rikt kulturutbud. Påståendet att Göteborg är en vacker stad var nytt för 2017 vilket 90 procent av de svarande håller med om.

Figur 2 Påståenden om Göteborg, andel helt eller delvis riktigt, 2017 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'Här följer några påståenden om Göteborg som stad. Markera för varje påstående det svar som ligger närmast din egen uppfattning'. Svarsalternativen är 'helt riktigt', 'delvis riktigt', 'delvis felaktigt' och 'helt felaktigt'. Figuren visar andelen som svarat 'helt' eller 'delvis' riktigt. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017

Påståendet "Göteborg är en trygg och säker stad" har fått minst gehör. 53 procent anser att påståendet är helt eller delvis riktigt. Uppfattningar om staden som trygg och säker varierar dock lokalt. Om svaren analyseras efter stadens mellanområden har boende i Östra Angered (28%, n=25), Södra Västkusten (45%, n=180) och Gamlestaden och Utby (46%, n=46) statistiskt signifikant lägre andel⁵ som anser att Göteborg är en trygg och säker stad jämfört med Södra Angered (70%, n=39), Bergsjön (68%, n=37), Kortedala (60%, n=68) och Mariaplan (59%, n=88) vars invånare är mest benägna att instämma i att Göteborg är en trygg och säker stad.

Det påstående som svarspersonerna näst minst instämmer i är att Göteborg är en jämlik stad vilket 63 procent håller med om. Sett till skillnader i mellanområden så är det Tuve (81%, n=43) och Södra Angered (78%, n=38) som har en statistiskt säkerställd högre andel som anser att Göteborg är en jämlik stad jämfört med boende i Södra Västkusten (51%, n=172) samt Södra Skärgården (47%, n=28) som instämmer i minst utsträckning.

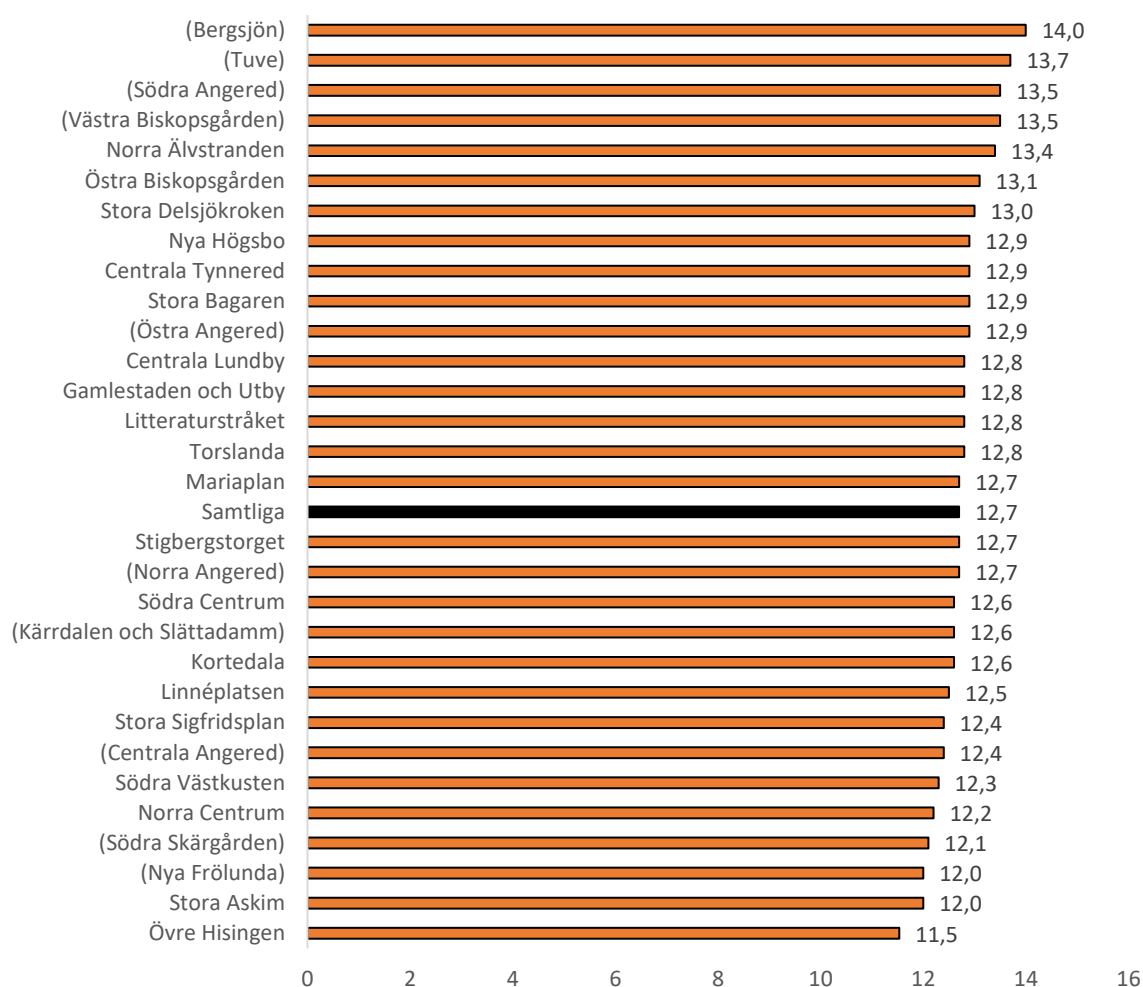
Nästföljande påståenden i botten av listan är "Göteborg har bra sjukvård" som får bifall ifrån 63 procent av göteborgarna samt "Göteborg har bra grundskolor" vilket 65 procent instämmer i. Störst andel som anser att det är helt eller delvis riktigt att Göteborg har bra sjukvård är

⁵ Den statistiska signifikansen testades genom ett proportionstest som får ut p-värdet genom att ställa andelar och antal svar mot varandra. P-värdet för alla test som refereras i texten visade mindre än 0.05.

boende i Bergsjön (77%, n=38) och Centrala Tynnered (75%, n=66). Dessa skiljer sig statistiskt från de som instämmer i lägst utsträckning som bor i Östra Angered (52%, n=25), Övre Hisingen (57%, n=75) och i Norra Älvstranden (57%, n=75). Den största andelen som instämmer i påståendet att Göteborg har bra grundskolor är boende i Bergsjön (83%, n=35) och Västra Biskopsgården (76%, n=43) och skiljer sig statistiskt ifrån boende i Stora Askim (57%, n=119) vars invånare instämmer i minst utsträckning.

I syfte att skapa en mer övergripande bild av synen på Göteborg går det att generera ett index där de enskilda påståendena slås samman. Sammanfattningsvis svarade över 75 procent av respondenterna i undersökningen att påståendet var helt eller delvis riktigt på mer än 10 av de 16 påståendena. Figur 3 redovisar resultaten av ett stadsindex uppdelat på Göteborgs 30 mellanområden. Utfallet på mellanområdesnivå visar på en relativt liten variation och det finns inte heller något tydligt mönster att boende i mer eller mindre resursstarka områden gör olika bedömningar. Värderingarna av Göteborg som stad är allra mest positiv bland boende i Bergsjön, Tuve och Södra Angered medan invånarna i Övre Hisingen, Stora Askim och Nya Frölunda är minst nöjda.

Figur 3 Nöjd med Göteborg, index 0-16 i mellanområden, 2017 (medelvärde)

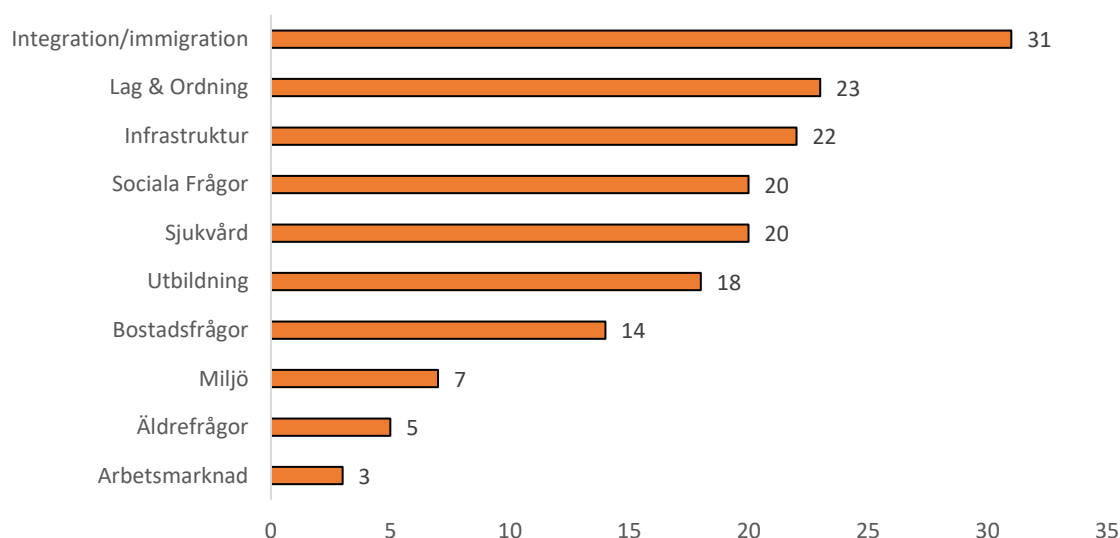
Kommentar: Figuren visar utfallet på ett index där de som svarat helt/delvis riktigt har fått värdet 1 på respektive frågorna. Det additiva indexet slår samman samtliga 16 frågor/påståenden om Göteborg och går från 0 till 16. Exempel: En svarspersoner som kryssat helt/delvis felaktigt på 7 frågor och helt/delvis felaktigt på 13 frågor får värdet 7 i det additiva indexet. Figuren redovisar medelvärdena efter mellanområden. Områden inom parentes består av under 50 svarspersoner.
Källa: SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

2.1 Medborgarnas viktigaste frågor i Göteborg

Vilka frågor eller problem som upplevs som viktigast i staden ger en tydlig indikation på vilka politiska frågor som dominerar bland befolkningen. Vid bedömningar av politik och vid val av parti i anknytning till allmänna val finns det ett samband till de samhällsfrågor medborgarna anser vara viktigast. Ett parti kan till exempel riskera att förlora väljarstöd om väljarna anser att deras viktigaste frågor inte hanteras på rätt sätt. Det finns även stöd i forskningen som visar att partier som anses bedriva en bra politik i frågor medborgarna anser vara viktigast gynnas mer än partier som bedöms ha bra politik i andra frågor än de som är mest prioriterade enligt invånarna (Martinsson & Weissenbilder, 2018). Medborgarnas dagordning är också starkt påverkad av vad media rapporterar om och hur media rapporterar om olika frågor (Strömbäck, 2014). I SOM-undersökningen i Göteborg får invånarna möjlighet att uppge vilka samhällsfrågor/problem de anser vara viktigast i sin stad. De svarande får nämna högst tre

samhällsfrågor/problem i en fritextfråga. Figur 4 visar att integration/immigration toppar den lokala dagordningen och nämns av 31 procent. Därefter följer frågor om lag och ordning som benämns av nära en fjärdedel av de svarande. På tredje plats hamnar frågor infrastruktur som nämns av 22 procent.

Figur 4 Viktigste samhällsfrågorna i Göteborg, 2017 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Göteborg idag" Frågan är öppen utan svarsalternativ. Procentbasen utgörs av samtliga svarande. Respondenterna ombads att ange högst tre frågor/samhällsproblem. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Sjukvård och skola/utbildning som nämns av 20 respektive 18 procent är två samhällsfrågor som kan kopplas till föregående avsnitt om vad göteborgarna tycker om sin stad. I det avsnittet redovisas att trots att en majoritet av göteborgarna instämmer i påståendena att Göteborg har bra sjukvård och grundskolor är det fortfarande en stor andel som uppger att de inte håller med, 37 procent om sjukvården och 35 procent om grundskolorna.

Infrastruktur är en kategori som normalt inte får så många benämningar när de viktigaste samhällsproblemen i Sverige undersöks, vilket ofta förklaras med att infrastruktur övervägande rör sig om lokala frågor. I Göteborg finns en stark opinion och medierapportering kring olika infrastruktursatsningar som till exempel Västlänken och Trängselskatten vilket kan vara bidragande faktorer till att den kategorin rankas relativt högt (Andersson m. fl., 2018).

3 Lokala medier

Invånarens konsumtion av lokala nyheter har en stor betydelse för den lokala identiteten och för den lokala demokratin. Konsumtion av lokal journalistik bidrar till att öka invånarnas kännedom om lokal politik och deras förmåga att ta ställning i lokalpolitiska frågor (Ohlsson m.fl. 2015) och har även visat sig öka människors politiska deltagande (Nielsen 2015). Men typen av medier som används för att ta del av lokala nyheter har också skiftat form de senaste åren. Facebook har sedan 2015 vuxit till att bli en allt mer frekvent plats att besöka för uppdateringar kring nyheter i den lokala gemenskapen medan den traditionella lokala morgontidningen förlorar allt fler läsare. Däremot uppger fortfarande en majoritet att SVT och SR:s lokala nyheter samt den lokala morgontidningen är de viktigaste medierna när det gäller lokal nyhetskonsumtion (Nygren, 2018). Det finns också samband mellan graden av anknytning till lokalsamhället och konsumtion av lokal journalistik (Bergström, 2012).

3.1 Konsumtion av nyheter från Göteborg

SOM-undersökningen i Göteborg undersöker göteborgarnas konsumtion av lokala nyheter. I tabell 2 nedan redovisas frekvensen av lokal nyhetskonsumtion i ett antal olika medier. Resultaten visar att Sveriges Television är mest utbredd bland invånarna där 64 procent tar del av lokala nyheter på regelbunden basis. Med regelbunden avses här tagit del av nyheter minst 3 gånger per vecka. Göteborgs-Posten och Sveriges Radio når omkring hälften av invånarna – 57 respektive 48 procent – regelbundet oavsett plattform. När det gäller regelbunden nyhetskonsumtion på sociala medier så uppger 46 procent av göteborgarna att de använder Facebook för att ta del av lokala nyheter och 38 procent svarar att de använder andra sociala medier. En betydligt mindre andel – 19 respektive 11 procent – tar regelbundet del av lokala nyheter i Metro och GT.

Tabell 2 Lokal nyhetskonsumtion i olika medier 2017 (procent)

	Dagligen	5-6 dagar/v	3-4 dagar/v	1-2 dagar/v	Mer sällan	Aldrig	Summa	Antal svar
Sveriges Television	38	12	14	13	14	9	100	2 482
Göteborgs-Posten	39	7	11	12	20	11	100	2 455
Sveriges Radio	31	7	10	14	23	15	100	2 326
Facebook (ex. lokala grupper)	30	7	9	9	15	30	100	2 297
Andra sociala medier	24	6	8	10	23	29	100	2 219
Metro	7	4	8	16	42	23	100	2 260
GT	6	2	3	8	31	50	100	2 132

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur ofta brukar du ta del av lokala nyheter från följande medier?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Ett tydligt mönster är att nyhetskonsumtionen skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Framför allt skiljer sig användningen beroende på vilken media som konsumeras. Tabell 3 visar regelbunden lokal nyhetskonsumtion för olika medier bland olika åldersgrupper. Användning av traditionella medier som morgontidningsläsning av GP samt konsumtion av SR och SVT skiljer sig stort beroende på ålder.

Tabell 3 Regelbunden nyhetskonsumtion efter ålder 2017 (procent)

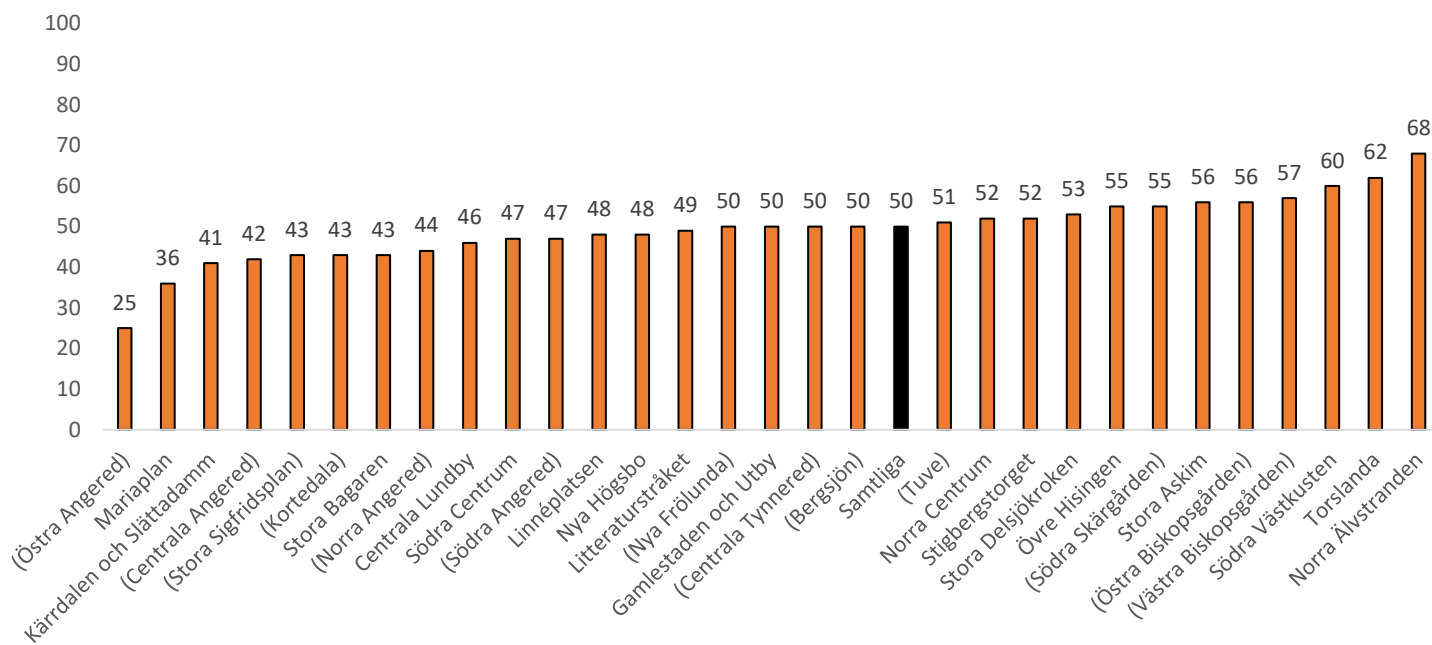
	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år
Göteborgs-Posten	37	51	64	78
GT	5	10	14	14
Metro	14	14	25	30
Sveriges Radio	21	40	62	72
Sveriges Television	34	53	79	94
Facebook (ex. lokala grupper)	56	52	40	31
Andra sociala medier	55	41	32	16

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur ofta brukar du ta del av lokala nyheter från följande medier?'. Siffrorna avser nyhetskonsumtion minst 3 dagar i veckan. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

I gruppen 16-29 år tar 37 procent del av lokala nyheter i Göteborgs-Posten minst tre gånger i veckan. Motsvarande andel i åldersgruppen 65-85 år är 78 procent. Över 90 procent av den äldsta åldersgruppen tar del av lokala nyheter i Sveriges Television minst tre gånger i veckan medan motsvarande andel i den yngsta åldersgruppen är 34 procent. Ålderskillnaderna är störst när nyhetskonsumtion av Sveriges Radio mäts där enbart 21 procent av 16-29 åringar lyssnar regelbundet medan motsvarande siffra för de äldsta är 72 procent. Den yngsta åldersgruppen står för en högre nyhetskonsumtion på Facebook och andra sociala medier, 56 respektive 55 procent. Ökningen av sociala medier som medel för uppdateringar av lokala nyheter har visat sig framför bero på den ökade användningen bland 50-85 åringar i den nationella SOM-undersökningen (Nygren, 2018). Så även om dessa åldersgrupper relativt sett använder sociala medier i lägre grad för att konsumera lokala nyheter så står dessa grupper samtidigt för den största ökningen de senaste åren.

Det är sen tidigare visat hur Göteborg som stad präglas av stora klyftor när det gäller exponeringen för lokala nyhetsmedier (Ohlsson m. fl., 2015). Figur 5 visar regelbunden nyhetskonsumtion i stadens olika mellanområden. Med regelbunden nyhetskonsumtion avses andelen som tar del av minst tre olika medier minst tre dagar i veckan.

Figur 5 Regelbunden konsumtion av lokala nyhetsmedier efter mellanområden, 2017 (procent)

Kommentar: Figuren visar andelen som tagit del av minst tre nyhetsmedier av de som redovisas i tabell 2 minst tre gånger i veckan. Områden inom parentes består av under 50 svarspersoner och bör därmed tolkas med försiktighet. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Figuren visar att den lägsta andelen regelbundna lokala nyhetskonsumenter återfinns i Östra Angered, Mariaplan, Kärrdalen och Slättadamm samt Centrala Angered. Skillnaden i andelen nyhetskonsumenter i dessa områden är statistiskt säkerställd jämfört med boende i områden med minst 60 procent andel regelbundna lokala nyhetskonsumenter, det vill säga i Norra Älvstranden, Torslanda och Södra Västkusten. Det finns alltså vissa skillnader i konsumtion av lokala nyhetsmedier mellan olika områden i staden.

4 Boende och boendeområde

I SOM-undersökningen i Göteborg undersökts även invånarnas inställning till boende och boendemiljö. Boende och boendemiljö är ständigt aktuella frågor, dels eftersom boendefrågor – efterfrågan, utbud och kvalitet – utgör en grund för ekonomiska och sociala klyftor mellan människor (Carlander, 2018). Samtidigt är boende och boendemiljö starkt sammankopplat med en stads attraktionskraft. Tabell 4 visar hur stor andel som skulle rekommendera andra att flytta till Göteborg samt hur många som övervägt att flytta från området där de bor. Mer än tre fjärdedelar av de svarande skulle rekommendera andra att flytta till Göteborg och enbart fem procent uppgav motsatsen. Samtidigt har 34 procent av de svarande övervägt att flytta från området där de bor under de senaste 12 månaderna. Jämfört med 2016 är resultaten i stort sett likadana.

Tabell 4 Flytta till och flytta från, 2017 (procent)

Skulle du rekommendera andra att flytta till Göteborg?	
Ja	77
Nej	5
Vet ej	18
Antal svar	2 627

Har du under de senaste 12 månaderna övervägt att flytta från det område där du bor?	
Ja	34
Nej	66
Antal svar	2 625

Kommentar: Frågeformuleringen framgår i tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarar frågan. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Om vi jämför stadens olika mellanområden är skillnaderna stora sett till hur många som överväger att flytta från sitt område. Den största andelen återfinns i Bergsjön (61%, n=38), Centrala Angered (57%, n=35) och Gamlestaden och Utby (56%, n=70). Lägst andel som överväger att flytta finner vi i Södra Skärgården (10%, n=31), Södra Västkusten (18%, n=181) och Torslanda (21%, n=129). Skillnaderna mellan de områden med störst och lägst andel som övervägt att flytta är statistiskt säkerställda. Huruvida man överväger att flytta varierar alltså stort beroende på vilket område i staden man bor i och det verkar vara sammankopplat med hur resursstarkt området är. Resultat från den Västsvenska SOM-undersökningen 2017 visar också på ett antal faktorer som påverkar viljan att rekommendera andra att flytta till området man bor. Känslan av samhörighet i bostadsområdet ökar sannolikheten samtidigt som att en högre grad av heterogenitet i bostadsområdet inte påverkar viljan att rekommendera andra att flytta till området där man bor (Carlander, 2018).

Svarspersonerna i SOM-undersökningen i Göteborg fick även ta ställning till en rad påståenden om sitt boendeområde, se figur 5. En övervägande majoritet – 94 procent – är nöjda med sitt nuvarande boende och flesta, 86 procent, anser att storleken på boendet motsvarar det egna behovet. Det har dock visat sig, baserat på data från den Västsvenska SOM-undersökningen 2017 att boende i centrala delar av en storstad är mindre nöjda med sitt boende och nära hälften helst skulle vilja bo större jämfört med de som bor i ytterkanterna (Carlander, 2018).

Vidare uppger 50 procent att de anser att kostnaden för det egna boendet är för hög. Över 80 procent instämmer i påståendet att det är svårt att hitta en bostad i det egna boendeområdet. Medvetenheten om bostadsbristen är med andra ord tydlig hos göteborgarna.

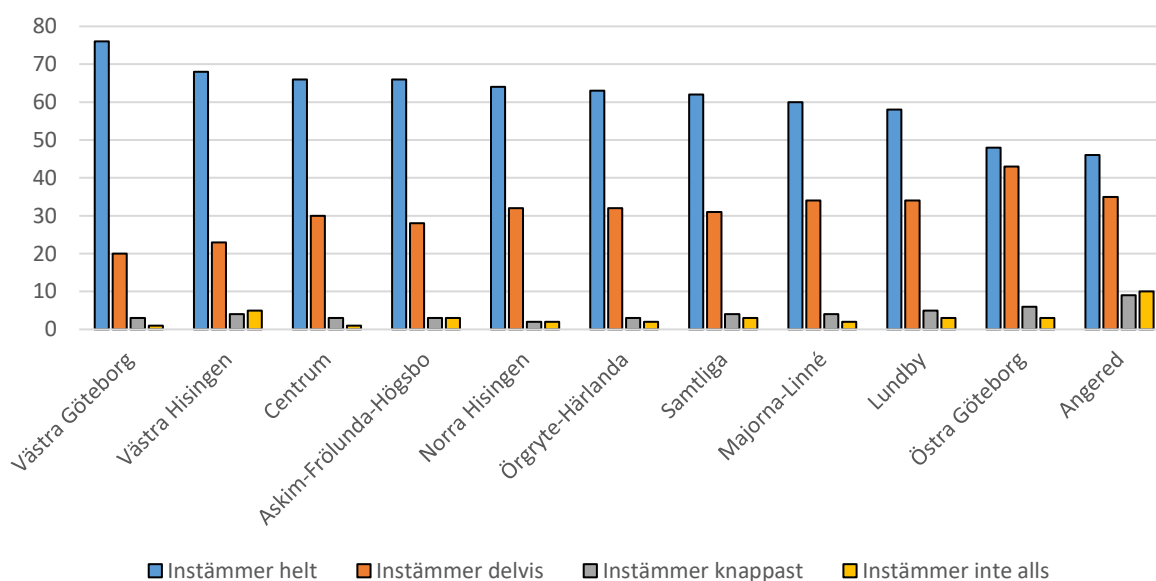
Tabell 5 I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden om ditt boende?, 2017 (procent)

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Instämmer knappast	Instämmer inte alls	Summa	Antal svar
Jag är nöjd med mitt nuvarande boende	63	31	4	3	100	2 609
Det är svårt att hitta en bostad i området där jag bor	52	30	8	10	100	2 403
Storleken på mitt boende motsvarar mina behov	59	27	8	6	100	2 573
Kostnaden för mitt boende är för hög	19	31	30	21	100	2 547

Kommentar: Frågan lyder: 'I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden om ditt boende?. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

På stadsdelnivå finns det inga större skillnader i hur göteborgarna bedömer sitt boende. Figur 6 visar inställningen till påståendet "Jag är nöjd med mitt nuvarande boende". Störst andel som instämmer helt återfinns i Västra Göteborg. Samtidigt visar resultaten att en stor majoritet instämmer helt eller delvis oavsett vilken stadsdel de bor i.

Figur 6 "Jag är nöjd med mitt nuvarande boende", efter stadsdel 2017 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden om ditt boende?. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Ytterligare resultat om hur göteborgarna uppfattar sitt bostadsområde samt graden av samhörighet i det egna boendeområdet redogörs i rapporten "Demokrati och delaktighet i Göteborg"⁶. Känslan av samhörighet i det egna boendeområdet är i viss mån relaterat till allmän nöjdhet med boende. I rapporten "Demokrati och delaktighet" framgår det bland annat att en minoritet – 33 procent instämmer i att det finns en stor samhörighet i det egna

⁶ Andersson & Tipple (2018b), SOM-rapport 2018:28, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

bostadsområdet. Samtidigt uppger nästan hälften, 49 procent att de håller med om att det finns människor som är beredda att ställa upp om en behöver hjälp med något, samt att ungefär lika många, 45 procent, endast känner några få människor i sitt eget bostadsområde. Andelen som uppger att de ofta pratar med sina grannar om vad som händer i bostadsområdet är 37 procent och en lika stor andel svarar att de inte gör det. I rapporten går det även att urskilja skillnader i resultaten för olika grupper. Överlag tycks de som äger sin egen bostad, är äldre och uppvuxna i Sverige ge mer positiva bedömningar av sitt eget boendeområde.

5 Mellanmänsklig tillit

Hög mellanmänsklig tillit, även kallad social tillit, är ett viktigt fundament i ett välfungerande samhälle. Socialt och ekonomiskt fungerar transaktioner i samhället smidigare och bär mindre kostnader när de berörda parterna litar på varandra. Beslut fattas effektivare och snabbare när vi uppfattar andra människor som pålitliga. Samhället gagnas helt enkelt av en hög grad tillit människor emellan (Holmberg & Rothstein, 2018).

Social tillit kan associeras till graden av moral i ett samhälle (Uslander, 2002). I samhällen där den moraliska standarden är hög är det lättare att samarbeta med personer som är okända eftersom den allmänna tron är att människor vill väl. Men med en låg moralisk nivå blir människor i högre grad misstänksamma mot varandra och tvekar inför överenskommelser med andra personer (Holmberg, 2018). Även viljan att bidra till samhället genom skatter i syfte att tjäna kollektivet, nytta i form av välfärdssystem, rättssamhälle och infrastruktur påverkas av nivån på den mellanmänskliga tilliten i ett samhälle. Om medborgare uppfattar att andra utnyttjar välfärdssystemen på olämpligt sätt eller bedömer att människor agerar fripassagerare riskerar det att underminera medborgarnas vilja att finansiera dessa system (Charron & Rothstein 2018).

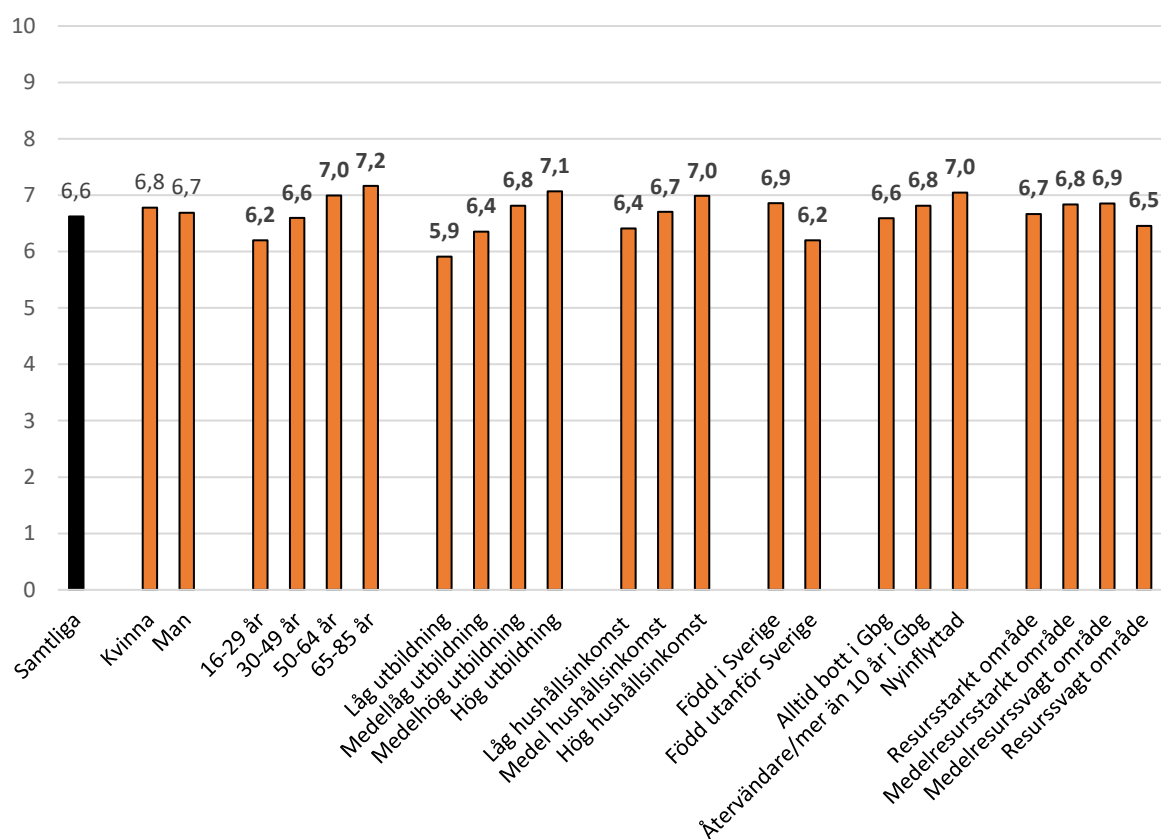
Sverige är ett av de länder i världen med allra högst social sammanhållning och mellanmänsklig tillit (Holmberg & Rothstein 2018). Vidare bekräftar resultat från SOM-undersökningarnas nationella mätningar att den mellanmänskliga tilliten i Sverige har varit stabilt hög över tid. SOM-undersökningen i Göteborg har mätt tilliten mellan människor på två olika sätt. Dels den sociala tilliten i allmänhet genom frågan "I vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?" samt tilliten människor känner till personer i det egna bostadsområdet genom frågan "I vilken utsträckning går det att lita på människor i det område där du bor?" Den elvgradiga svarsskalan går från 0 (lägst tillit) till 10 (högst tillit). Precis som i de nationella SOM-undersökningarna visar resultaten på höga nivåer av tillit. Medelvärdet för tillit i allmänhet är 6,6 medan tilliten till människor i boendeområdet är något högre, 7,2.

Det är känt sen tidigare att tilliten varierar mellan olika grupper. Om vissa grupperingar i samhället har en tydligt låg tillit som dessutom ökar över tid riskerar det att påverka den allmänna tillitsnivån negativt och därmed urholka de fördelar som kommer med en hög nivå av mellanmänsklig tillit. Bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper som yngre, lågutbildade, arbetslösa samt personer födda utanför Sverige är tillitsnivån lägre än genomsnittet (Holmberg & Rothstein, 2018).

Figur 7 visar hur den generella mellanmännsliga tilliten påverkas av och varierar mellan olika grupper. Resultaten baseras på en multivariat regressionsmodell av var på skalan olika grupper placerar sig när det gäller mellanmännslig tillit i allmänhet. Modellen tar hänsyn till att olika faktorerna påverkar tilliten samtidigt och att de även samvarierar med varandra, till exempel att människor med lägre utbildning också tenderar att ha lägre inkomst. Överlag visar resultaten på relativt små skillnader mellan olika grupper.

De signifikanta skillnader som återfinns är att den äldsta åldersgruppen (65-85 år) har en högre tillitsnivå jämfört med den yngsta (16-29 år). På samma sätt ökar den mellanmännsliga tilliten med utbildningsnivå och inkomst, där högutbildade och höginkomsttagare uttrycker en högre grad av mellanmännslig tillit än lågutbildade och låginkomsttagare.

Figur 7 Mellanmännslig tillit generellt, efter bakgrundsfaktorer 2017 (predicerade medelvärden)

Kommentar: Frågan lyder: 'Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?'. Skalan går från 0 (=det går inte att lita på människor i allmänhet) och 10 (=det går att lita på människor i allmänhet). De predicerade värdena är uträknade från en regressionsanalys (OLS) med tillit som beroende variabel och där de oberoende variablerna hålls vid medelvärdet. Regressionsmodellen är multivariat och inkluderar flera oberoende variabler: kön, ålder (dummyvariabler, 30-49 år/50-65 år/65-85 år, 16-29 år referenskategori), utbildning (dummyvariabler, medellåg/medelhög/hög, låg som referenskategori), uppväxtområde (dummyvariabel, uppvuxen i Sverige/uppvuxen utanför Sverige som referenskategori), hushållsinkomst (dummyvariabler, 301 000-700 000/över 700 000 kr, under 301 000 kr som referenskategori), uppväxtområde (dummyvariabel, uppvuxen i Sverige/uppvuxen utanför Sverige som referenskategori), boendetid i Göteborg (dummyvariabler alltid bott i Göteborg, återvändare/mer än 10 år i Göteborg, nyinflyttad som referenskategori) och resursområde (resursstarkt område, medelstarkt resursområde, medelsvagt resursområde, resurssvagt område som referenskategori). Skillnader som är statistiskt signifikanta är har fetmarkerade siffror. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

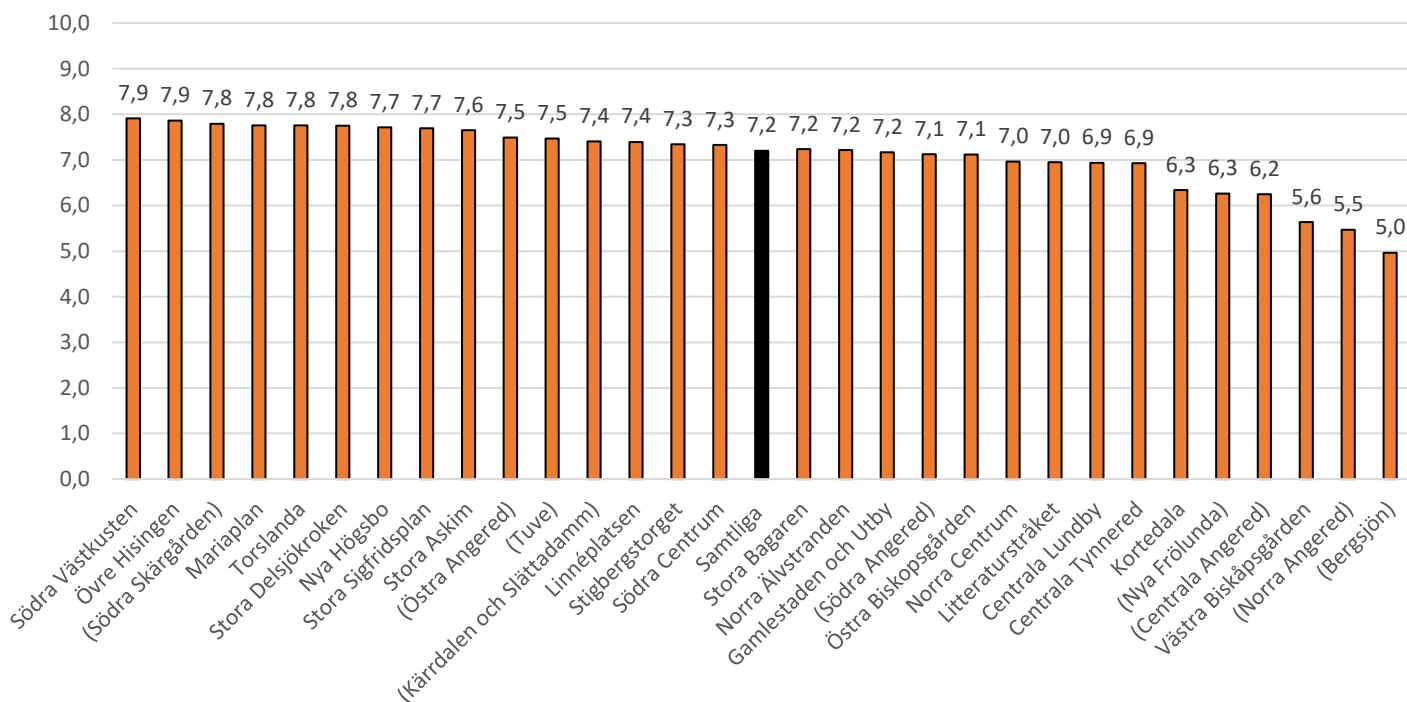
Människor födda utomlands har en statistiskt säkerställd lägre grad av mellanmänsklig tillit än människor födda i Sverige. Även personer boende i svaga resursområden har signifikant något lägre tillit till sina medmänniskor jämfört med människor i starkare resursområden även om dessa skillnader är mer subtila.

Jämförelsevis visar resultatet att tilliten är något högre till personer i det egna området än till människor i allmänhet i samtliga grupper förutom bland personer boende i resurssvaga områden. Det är den enda gruppen där tilliten till människor i boendeområdet är lägre än tilliten till människor i allmänhet. Här återfinns även den största skillnaden mellan grupperna, personer i resurssvaga områden har en genomsnittlig tillit på 6,15 till boende i området medan samma siffror för personer i resursstarka områden är 7,65.

Tidigare analyser har visat på att skillnader i mellanmänsklig tillit mellan olika boendeområden i Göteborg är nära förenat med segregation. Ju högre etnisk mångfald i boendeområdet desto lägre är tilliten hos personer som bor där, dels tilliten i allmänhet men effekten är ännu högre för tilliten till personer i det egna boendeområdet (Arkhede & Solevid, 2017). Hur stark effekten på tilliten blir av att en person bor i ett visst område i staden, oavsett demografiska eller socioekonomiska faktorer hos individen själv, kan undersökas närmare. Det visar sig att enbart fem procent av den allmänna mellanmänskliga tilliten kan förklaras av att människor bor i olika områden i staden⁷. Om vi däremot tittar på tilliten till människor i boendeområdet så är förklaringsvärdet mycket högre, 17 procent. Därför är det motiverat att vidare undersöka hur tilliten till människor i det egna bostadsområdet skiljer sig åt beroende på vart i staden man bor. Figur 8 visar tillit till människor i det egna bostadsområdet, uppdelat på olika mellanområden.

⁷ Det mått som används för skattningen är intraklasskorrelationskoefficienten.

Figur 8 Tillit till människor i egna bostadsområdet, efter mellanområde, 2017 (predicerade värden)

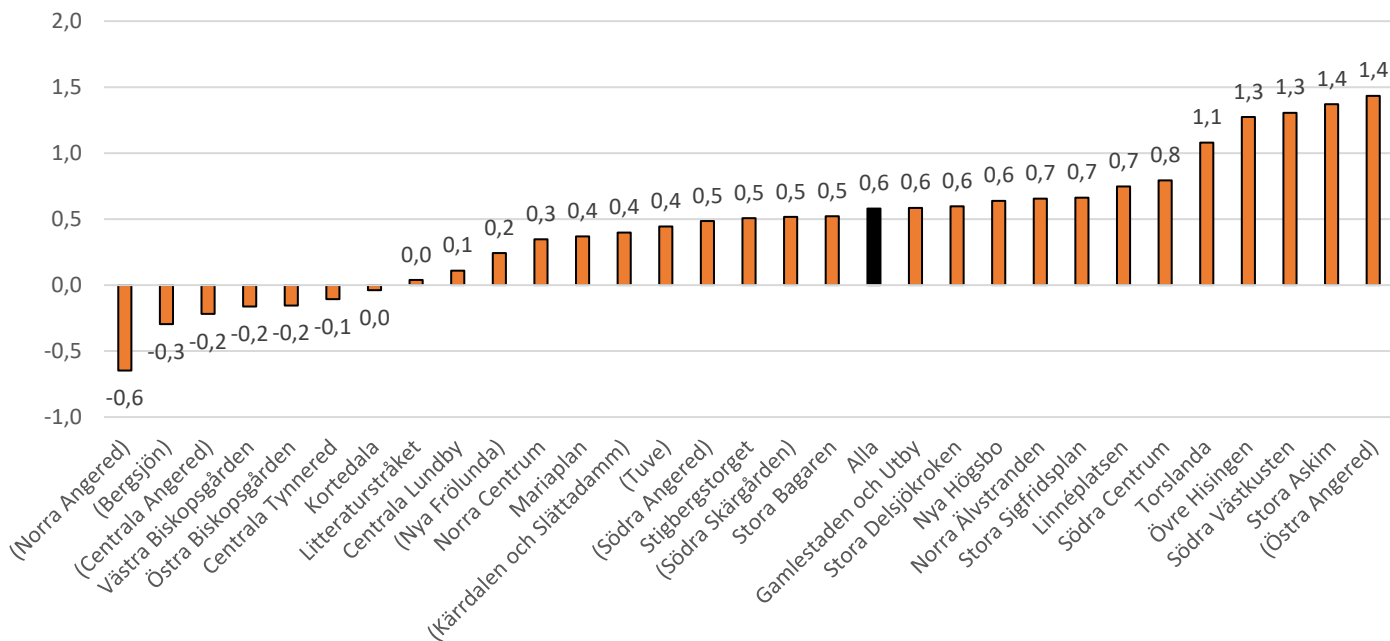
Kommentar: Frågan lyder: 'Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?' samt 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'. Skalan går från 0 (=det går inte att lita på människor i allmänhet) och 10 (=det går att lita på människor i allmänhet). De predicerade värdena är uträknade från en regressionsanalys (OLS) med tillit som beroende variabel och mellanområde som oberoende variabel. Kontrollvariabler är kön, ålder (dummyvariabler, 30-49 år/50-65 år/65-85 år, 16-29 år referenskategori), utbildning (dummyvariabler, medellåg/medelhög/hög, låg som referenskategori), hushållsinkomst (dummyvariabler, 301 000-700 000/över 700 000 kr, under 301 000 kr som referenskategori), uppväxtområde (dummyvariabel, uppvuxen i Sverige/uppvuxen utanför Sverige som referenskategori), boendetid i Göteborg (dummyvariabler alltid bost i Göteborg, återvändare/mer än 10 år i Göteborg, nyinflyttad som referenskategori) och resursområde (resursstarkt område, medelstarkt resursområde, medelsvagt resursområde, resurssvagt område som referenskategori). Områden inom parentes består av under 50 svarspersoner och bör därmed tolkas med försiktighet. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Figuren baseras på en modell som är kontrollerad för bakgrundsfaktorerna kön, ålder, utbildning, inkomst, uppväxtområde, boendetid i Göteborg samt resursområde. Resultaten visar att det finns en viss variation mellan mellanområdena även efter att vi tar hänsyn till ovanstående nämnda faktorer. Människor känner, allt annat lika, högst tillit till boende i det egna bostadsområdet på Södra Västkusten, Övre Hisingen, Mariaplan och Torslanda och lägst tillit bland boende i Västra Biskopsgården, Kortedala och Centrala Tynnered.

Eftersom det skiljer mycket i tillit i det egna boendeområdet sett till mellanområde är ytterligare en aspekt att undersöka hur mycket det skiljer mellan tillit i allmänhet och tillit till människor i det egna boendeområdet. Som vi tidigare visat så är tilliten till personer i bostadsområdet generellt sett högre jämfört med den allmänna tilliten, med undantag för boende i resurssvaga områden. Figur 9 visar skillnaden mellan tillit till människor i det egna området och tillit till människor i allmänhet uppdelat på stadens 30 mellanområden. Störst skillnad i medelvärde återfinns i Östra Angered, Stora Askim och Södra Västkusten. Som vi redogjort för tidigare så visar det sig att i mer resurssvaga områden som Bergsjön, Västra Biskopsgården samt i Norra och Centrala Angered är tilliten till människor i allmänhet högre än

till människor i det egna boendeområdet. Sammanfattningsvis visar resultaten att när vi bedömer vår mellanmänskliga tillit så spelar det roll vart i staden man bor.

Figur 9 Skillnad i medelvärde mellan tillit till människor i området minus tillit till människor i allmänhet, efter mellanområde, 2017

Kommentar: Frågan lyder: 'Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?' samt 'I vilken utsträckning anser du att det går att lita på människor i det område där du bor?'. Skalan går från 0 (=det går inte att lita på människor i allmänhet) och 10 (=det går att lita på människor i allmänhet). **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

6 Demokrati och inflytande

I ett välfungerande demokratiskt samhälle krävs ett förtroende för det demokratiska systemet samt ett politiskt deltagande bland medborgarna. Nyckelindikatorer som bedömer en hållbar demokrati är medborgarnas betyg på hur demokratin fungerar, om de har förtroende för sina folkvalda politiker, huruvida de känner att de kan påverka politiska beslut och om de deltar i politiken. SOM-undersökningen i Göteborg ger verktyg till att utvärdera göteborgarnas förhållande till demokratin genom frågor som mäter det generella systemstödet och deltagandet. Flera frågor handlade om mer specifikt stöd i form av kännedom och förtroende för folkvalda politiker. I rapporten "Demokrati och delaktighet i Göteborg" (Andersson och Tipple 2018b) finns ytterligare resultat på temat.

6.1 Nöjd med demokratin

Inställningen till demokrati är en viktig faktor när vi talar om politiska attityder. För att fånga den attityden används en klassisk frågeformulering som förekommit i SOM-undersökningarna så väl som i internationella komparativa studier i decennier; "Allmänt sett, hur nöjd är du med

det sätt på vilket demokratin fungerar i:”, följt av fyra politiska beslutande nivåer. Resultaten som redovisas i tabell 6 visar att befolkningen i Göteborg är mer nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige i stort än i den egna kommunen eller den egna stadsdelen. Mönstret följer resultaten från den nationella SOM-undersökningen som i stort sett alltid visat att de svarande är mer nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige i stort än i den egna kommunen (Erlingsson, 2017). En majoritet – 70 procent – är mycket eller ganska nöjda med hur demokratin fungerar i Sverige. Motsvarande siffra för Göteborg Stad och stadsdelen är 60 respektive 65 procent. Från den västsvenska SOM-undersökningen vet vi också att göteborgarna är mindre nöjda med demokratin i kommunen de bor i jämfört med övriga västragötalänningar. Sett till en längre tidsperiod har dessutom bedömningarna av den kommunala demokratin i Göteborg blivit mindre positiva över tid.

Tabell 6 Nöjd med demokratin, 2017 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa	Antal svar	Balans- mått
Sverige	13	57	23	7	100	2 566	+34
Västra Götaland	8	55	28	9	100	2 511	+26
Göteborgs stad	9	51	27	13	100	2 538	+20
Stadsdelen där du bor	9	56	25	10	100	2 497	+30

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' nöjd minus andelen som svarat 'inte särskilt' eller 'inte alls' nöjd. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Motsvarande mönster, att bedömningarna är mer positiva för den nationella nivån jämfört med den lokala, syns inte när göteborgarna får besvara frågan i vilken utsträckning de upplever sig kunna påverka politiska beslut.

I SOM-rapporten "Demokrati och delaktighet i Göteborg" framgår det snarare att det inte finns några större skillnader i svarspersonernas uppfattning om sina påverkansmöjligheter på lokal respektive nationell nivå. Andelen som anser sig kunna påverka politiska beslut är genomgående låg, omkring 16 procent anser sig ha mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiska beslut i Sverige, i Göteborg, respektive i stadsdelen.

6.2 Förtroende för politiker

Förtroendet för våra folkvalda politiker är ett annat mätinstrument som används för att mäta kvaliteten på demokratin. Ett legitimt politiskt system förutsätter att medborgarna har förtroende för och kan lita på sina valda politiker. Resultaten i SOM-undersökningen i Göteborg visar att politikerförtroendet är relativt lågt och en större andel ger en negativ än en positiv bedömning. 37 procent har mycket eller ganska stort förtroende för politiker i Göteborg. Erlingsson (2017) har kunnat visa på ett spretigt mönster för politikerförtroende på olika nivåer, där förtroendet ibland, men inte alltid har varit högre för rikspolitiker jämfört med kommunpolitiker. Tabell 7 indikerar att det inte rör sig om några större skillnader i

politikerförtroende när den svenska befolkningen tar ställning till politiker i allmänhet och när de göteborgska invånarna svarar om politiker i Göteborg. Politikerförtroendet är med andra ord inte lägre i Göteborg än i riket som helhet.

Tabell 7 Förtroende för politiker, 2017 (procent)

	Mycket stort	Ganska stort	Ganska litet	Mycket litet	Summa	Antal svar	Balansmått
Göteborg	2	35	45	19	100	2 587	-28
Sverige ¹	2	37	48	13	100	3 516	-22

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur stort förtroende har du för politiker i Göteborg?'. ¹ Raden visar en jämförelse med den nationella SOM-undersökningen där frågan löd 'Allmänt sett, hur stort förtroende har du för politiker?'. Balansmålet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' stort minus andelen som svarat 'ganska' eller 'mycket' litet. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017 och den nationella SOM-undersökningen 2017.

6.3 Bedömning av korruption

Människors stöd för det demokratiska systemet är starkt sammankopplat med den institutionella kvaliteten i kontexten de lever i. Individer som upplever att korruption är utbredd påvisar även ett lägre förtroende för samhällets institutioner, är mindre nöjda med demokratin och är mer skeptiska till det politiska och demokratiska systemet (Seligson 2006). Korruption riskerar också fler efter varandra negativa påföljder, om medborgare uppfattar att korruption är vanligt förekommande riskerar det att leda till ökad acceptans för korrupta beteenden (Persson, Rothstein & Teorell 2010). I SOM-undersökningen inkluderas frågor om korruptionsuppfattningar. Tidigare SOM-undersökningar på nationell nivå har visat att mycket få svenskar har en konkret erfarenhet av korruption. Samtidigt uppfattar svenskarna att korruptionen är relativt utbredd i vissa yrkesgrupper och att vissa branscher ses som mer korrupta än andra (Arkhede & Harring 2016).

Tabell 8 visar hur invånarna i Göteborg bedömer hur utbredd korruptionen är inom ett antal yrkesgrupper i Göteborg. Skalan går från 1 till 7 där en högre siffra indikerar högre nivå av upplevd korruption. En stor andel, omkring en tredjedel, har svårt att ta ställning och svarar att de inte har någon uppfattning. Vidare visar medelvärdet att politiker bedöms som den yrkesgrupp inom vilken korruptionen är som mest utbredd, följt av offentliga tjänstemän.

Tabell 8 Bedömning av förekomsten av korruption i Göteborg, 2017 (procent och medelvärde)

	Inte alls				I mycket stor utsträckning			Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svar	Medelvärde
	1	2	3	4	5	6	7				
Politiker	4	10	8	11	15	11	13	29	100	2 581	4,5
Offentliga tjänstemän	5	10	8	11	15	11	11	29	100	2 572	4,4
Företagare	3	9	11	14	14	10	7	32	100	2 569	4,2
Journalister	11	17	9	9	8	4	5	37	100	2 564	3,3

Kommentar: Frågan lyder: 'Enligt din bedömning, i vilken utsträckning är följande yrkesgrupper i Göteborg inblandade i någon typ av korruption?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Tidigare nationella SOM-undersökningar ger oss möjlighet till viss jämförelse (se Arkhede m. fl., 2016). Resultaten indikerar att invånarna i Göteborg uppfattar korruptionen som mer utbredd bland politiker än den svenska befolkningen i sin helhet – medelvärdet är 4,5 jämfört med 3,9 i hela Sverige. Göteborgarna uppfattar även korruptionen som mer utbredd bland offentliga tjänstemän, här är medelvärdesskillnaden 0,7 jämfört med den nationella SOM-undersökningen. Här bör dock påpekas att jämförelsepunkten är två år tillbaka i tiden för den nationella SOM-undersökningen.

6.4 Politikerkännedom och bedömningar

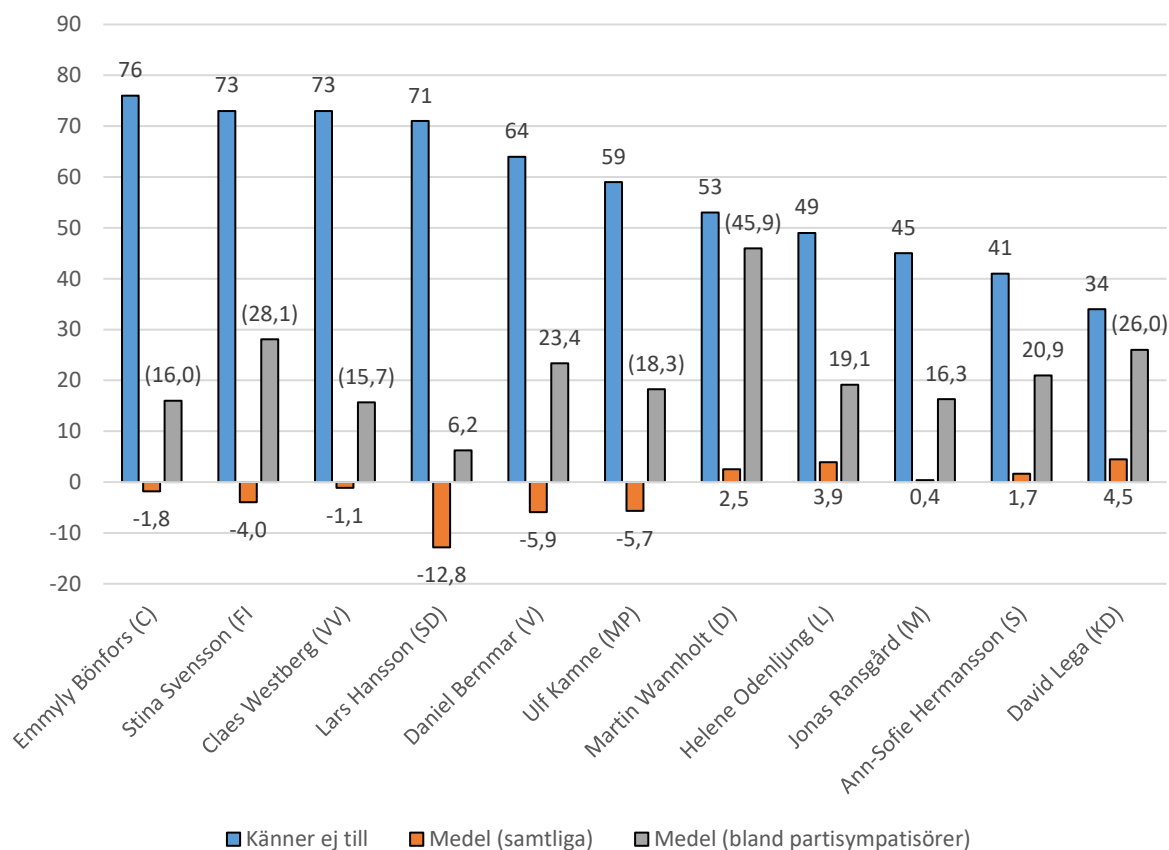
Kännedom om våra valda politiker är en annan faktor som kan utvärdera den demokratiska processen. Som tidigare redogjorts bör medborgarna känna att de folkvalda politikerna är att lita på. Men om de förtroendevalda även är kända bland medborgarna blir den demokratiska processen mer verkningfull. Dialogen med medborgare blir enklare och opinionsbildning har bättre möjlighet att bedrivas. Ett annat viktigt skäl är att det personliga ansvarsutkrävandet möjliggörs. En okänd politiker är svår att ställa till svars och om enskilda politiker ska kunna hållas ansvariga, och inte bara partier, blir politikerkännedom avgörande. Men förutom att vara kända bland medborgarna finns det en stor betydelse i att som politiker vara uppskattad, speciellt bland sympatisörer till det egna partiet. För ogillade eller hatade politiker är inte önskvärt i en anständig demokrati (Holmberg, 2016).

Hur invånarna i Göteborg värderar enskilda politiker samt hur kända de egentligen är demonstreras i figur 9. I undersökningen fick respondenterna svara på frågan "Var skulle du personligen vilja placera följande politiker i Göteborg på nedanstående skala". Skalan går från -5 (ogillar starkt) till +5 (gillar starkt). Politikerna som valts ut var kommunalråd och/eller partiets gruppledare i kommunfullmäktige eller motsvarande, under perioden respondenterna besvarade undersökningen⁸. Figur 9 redovisar kännedom om politiker i procent och

⁸ Ulf Kamne, Jonas Ransgård och Claes Westberg är inte längre verksamma som kommunalråd efter kommunvalet 2018.

medelvärdet för bedömningarna där skalan har multiplicerats för att underlätta tolkning av resultaten. Skalan går från -50 till +50.

Figur 9 Kännedom om och bedömning av politiker i Göteborg, 2017 (procent och medelvärde)

Kommentar: Frågan lyder: 'Var skulle du personligen vilja placera följande politiker i Göteborg på nedanstående skala?'. Kännedom avser de som svarat att de ej känner till politikern och redovisas i procent. Medelvärde redovisas för samtliga och bland de som uppgivit att de sympatiserar med respektive parti. Medelvärdet baseras på de som känner till politikern och som har en uppfattning. Skalan går från -50 (ogillar starkt) till +50 (gillar starkt). Siffror inom parantes är resultat av mindre än 50 svarspersoner så siffrorna bör tolkas med försiktighet. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Figuren visar att en mycket stor andel inte känner till de enskilda politikerna; sju av elva lokalpolitiker är okända för 50 till 70 procent av de svarande. Mest okänd är Emmyly Bönfors (C), Stina Svensson (FI), Claes Westberg (VV) och Lars Hansson (SD). Bland de göteborgska lokalpolitikerna är David Lega (KD) den mest kända – cirka en tredjedel anger att personen är okänd vilket innebär att två tredjedelar av de svarande känner till Lega. På andra plats i kännedom kommer den dåvarande kommunstyrelsens ordförande, Ann-Sofie Hermansson (S), Jonas Ransgård (M), Helene Odenjung (L), Martin Wannholt (D) som omkring hälften av de svarande känner till.

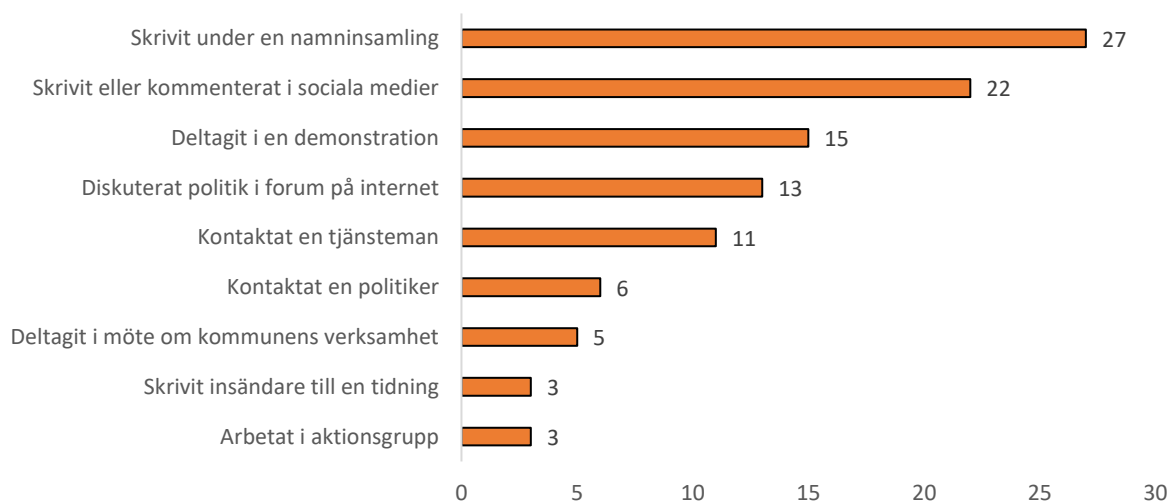
När det gäller ogillar-gillarbedömningar av politikerna bland samtliga som svarat på undersökningen är den första slutsatsen att ingen av dem är populär och detta är ett mönster vi känner igen från tidigare studier av lokal- och regionpolitiker i både Västra Götaland och Skåne. Minst populär är Lars Hansson (SD) följt av Daniel Bernmar (V), Ulf Kamne (MP), och

Stina Svensson (FI). Dessa politiker har alla negativa siffror vilket betyder att fler ogillar än gillar. Av politikerna som hamnar på plussidan är David Lega (KD) den som får relativt bäst popularitetssiffror, om än modesta sådana, följt av Helene Odenljung (L) och Martin Wannholt (D). En andra slutsats är att Göteborgspolitikerna, i likhet med andra politiker och partiföreträdare vi mätt i SOM-undersökningarna, är betydligt mer populära bland de egna partisympatisörerna än bland samtliga väljare. Mest populär hos de egna sympatisörerna är Martin Wannholt (45,9), ledare för Demokraterna, som visar upp en stor popularitet jämfört med övriga politiker i figuren. Det bör också tilläggas att SOM-undersökningen i Göteborg 2017 låg i fält under hösten då Demokraterna hade startats bara ett par månader tidigare, det vill säga innan partiets stora framsteg i opinion som stegrade under vintern 2017/2018. Näst mest populära bland de egna sympatisörerna är Stina Svensson (28,1) följt av David Lega (26,0) och Daniel Bernmar (23,4).

6.5 Politiskt deltagande

En annan viktig indikator för att bedöma kvaliteten på demokrati är människors politiska deltagande. En viktig förutsättning för ett fungerande demokratiskt samhälle är en viss nivå av politiskt engagemang och deltagande (Pateman 1970). Tidigare forskning hävdar bland annat att om medborgare anser att det politiska systemet inte lyssnar på sina väljare kommer politiskt deltagande betraktas som onödigt eftersom det ändå inte kommer ge någon effekt (Karp & Banducci, 2008). Figur 10 visar andelen som på olika sätt agerat i en samhällelig eller politiskt fråga i Göteborg under de senaste 12 månaderna.

Figur 10 Politiskt deltagande under de senaste 12 månaderna, 2017 (procent)

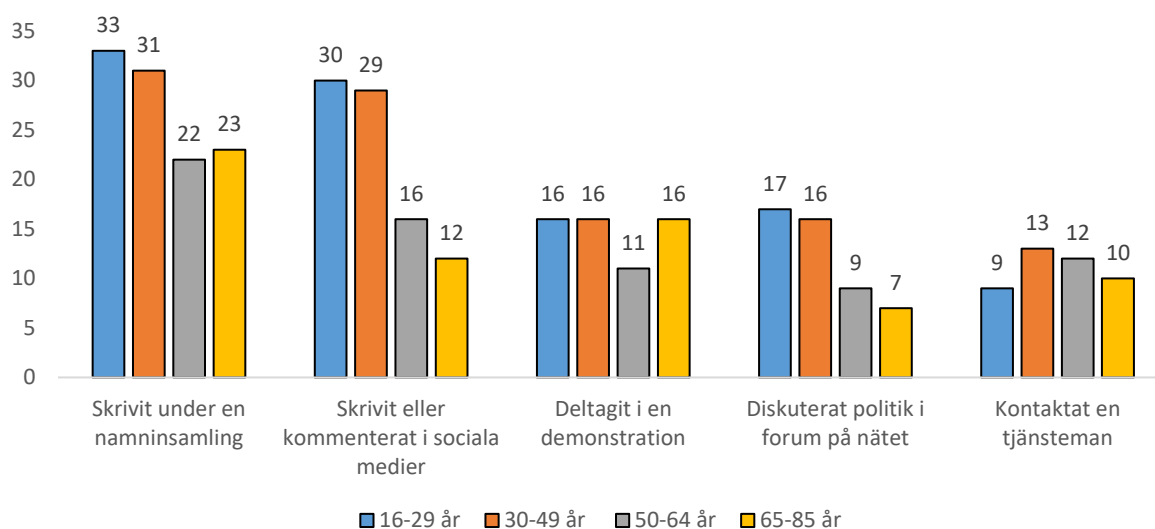
Kommentar: Frågan lyder: 'Det finns olika sätt att agera i samhälleliga och politiska frågor. Har du själv gjort någon av följande saker?'. Svarsalternativen är; 'Ja, under de senaste 12 månaderna', 'Ja, för en längre tid sedan' samt 'Nej'. Figuren visar andelen som deltagit någon gång under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Den vanligaste typen av politiskt deltagande bland invånarna i Göteborg är att skriva under en namninsamling där över en fjärdedel – 27 procent – har gjort det under det senaste året. Det näst vanligaste är att ha skrivit eller kommenterat i sociala medier, följt av deltagit i en

demonstration. Jämfört med 2016 har andelen göteborgare som uppgett att de deltagit i en demonstration ökat till 2017, från 10 procent 2016 till 15 procent 2017. Jämfört med resultaten från den nationella SOM-undersökningen 2017 där enbart 7 procent deltagit i en demonstration de senaste 12 månaderna sticker Göteborg ut. Sammanfattningsvis så har 47 procent på något sätt agerat enligt något av alternativen de senaste 12 månaderna, vilket är ungefär i linje med resten av Sverige.

I rapporten "Demokrati och delaktighet i Göteborg" av Andersson och Tipple (2018) framgår det vissa grupper bland de svarande särskiljer sig från andra i fråga om politiskt deltagande. Sett till olika åldersgrupper så tycks 16-29 åringar vara mest aktiva. Figur 11 visar politiskt deltagande i olika åldersgrupper och fördelat på de fyra vanligaste typerna av deltagande hos de svarande. Störst skillnad finner vi i kategorin skrivit eller kommenterat sociala medier: 33 procent bland 16-29 år och 12 procent bland 65-85 år. Även inom kategorin som skrivit under en namnsamling är yngre mer aktiva än äldre. Däremot uteblir mönstret att de yngsta är mest delaktiga inom kategorin kontaktat en tjänsteman där istället den yngsta åldersgruppen står för lägst andel av deltagande.

Figur 11 Politiskt deltagande under de senaste 12 månaderna efter ålder, 2017 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'Det finns olika sätt att agera i samhälleliga och politiska frågor. Har du själv gjort någon av följande saker?'. Svartalternativen är; 'Ja, under de senaste 12 månaderna', 'Ja, för en längre tid sedan' samt 'Nej'. Figuren visar andelen som deltagit någon gång under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

7 Lokala politiska förslag

SOM-undersökningen i Göteborg undersöker invånarnas inställning till en rad lokala politiska förslag och trafikåtgärder. Fokus ligger på beslutade eller diskuterade förslag som varit tongivande i den lokala debatten under de senaste åren.

För att fånga attityden till lokala politiska förslag användes följande frågeformulering: "Vad är din åsikt om följande förslag som gäller Göteborg?". Tabell 9 redovisas de politiska förslagen. Åsikterna kan studeras med hjälp av så kallade balansmått där andelen positiva vägs mot andelen negativa bland de som har en uppfattning. Resultaten visar att göteborgarnas åsikter varierar substantiellt. Det minst populära förslaget är att bygga bostäder på Heden (-23) och införa lottning till populära skolor (-21). Något fler är negativa än positiva till att stoppa privatbilismen i innerstaden(-5). Förslaget med flest positiva åsikter är att öka kameraövervakningen på allmänna platser (+66). Enbart 10 procent av de svarande ansåg att det förslaget var dåligt. Andra förslag med positiv opinion är att omfördela mer resurser från rika till fattiga stadsdelar (+40) samt förbjuda tiggeri (+28).

Tabell 9 Inställning till politiska förslag i Göteborg, 2017 (procent och balansmått)

	Varken					Summa	Antal svar	Balansmått
	Mycket bra	Ganska bra	bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt			
Öka kameraövervakningen på allmänna platser	44	32	14	7	3	100	2 576	+66
Omfördela mer resurser från rika till fattiga stadsdelar	28	30	24	12	6	100	2 550	+40
Införa förbud mot tiggeri	37	19	16	12	16	100	2 570	+28
Sänka kommunalskatten	19	21	32	18	10	100	2 512	+12
Stoppa privatbilismen i innerstaden	16	21	21	21	21	100	2 555	-5
Öppna fler flyktingboenden i Göteborg	11	20	28	16	25	100	2 539	-10
Införa lottning till populära skolor	9	16	29	20	26	100	2 539	-21
Bygga bostäder på Heden	11	18	19	23	29	100	2 562	-23

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken är din åsikt om följande förslag som gäller Göteborg?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmålet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' bra förslag minus andelen som svarat 'ganska' eller 'mycket' dåligt förslag. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Göteborgarnas inställning till föreslagna och beslutade trafikåtgärder visas i tabell 10. Även här varierar åsikterna kraftigt. Förslagen om ett dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås, Marieholmstunneln samt en linbana över Göta älv har samtliga positiva balansmått där en betydligt större andel svarspersoner anser förslaget vara mycket eller ganska bra jämfört med

de som bedömer förslagen som ganska eller mycket dåliga. Opinionsen beträffande Västlänken och Trängselskatten i Göteborg är betydligt mer åsiktsintensiv och endast ett fåtal svarande anger att de inte har någon uppfattning i frågan. Västlänken som hade en negativ övervikt på -7 under 2016 har ökat den övervikten och hamnar 2017 på ett balansmått på -14. Det är i sammanhanget värt att lyfta fram att 35 procent av de tillfrågade är mycket negativt inställda till Västlänken (jämfört med 30 procent år 2016). Åsikterna om trängselskatt är i jämförelse med Västlänken ännu mer negativa. Balansmättet visar på en övervägande negativ opinion, -19 och det är 39 procent av de svarande som uppger att de tycker trängselskatt är en mycket dålig trafikåtgärd.

Tabell 10 Inställning till trafikåtgärder, 2017 (procent och balansmått)

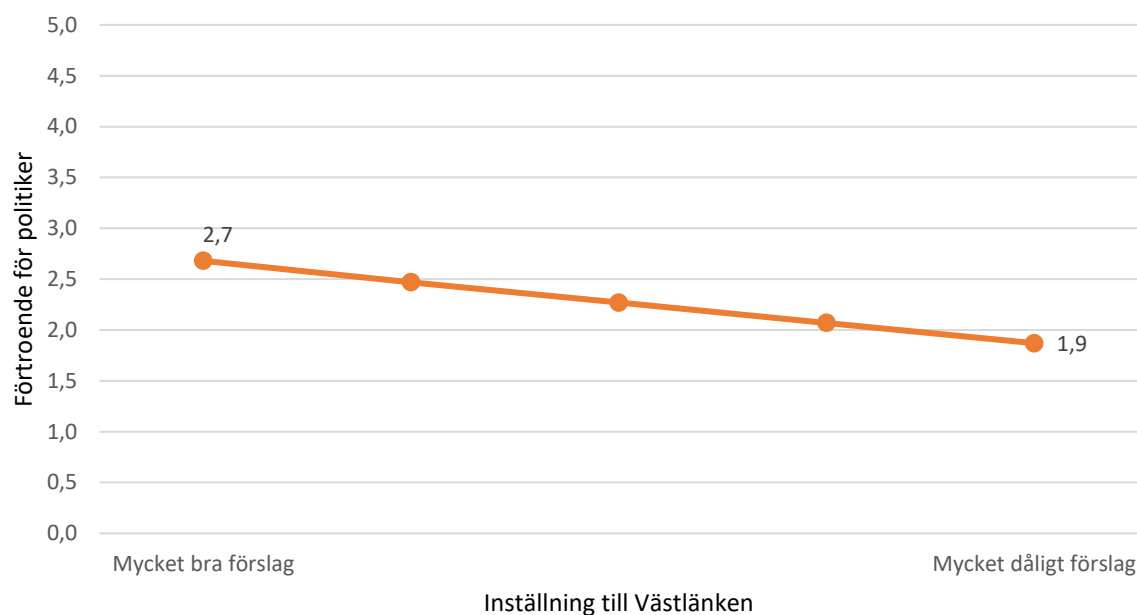
	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa	Antal svar	Balansmått
Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	41	26	12	2	2	17	100	2 591	+63
Marieholmstunneln	34	29	12	3	3	19	100	2 580	+57
Linbana över Göta älv	22	26	14	10	17	11	100	2 592	+21
Västlänken	14	19	12	12	35	8	100	2 601	-14
Trängselskatt i Göteborg	15	17	13	12	39	4	100	2 608	-19

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken är din åsikt om följande trafikåtgärder?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som svarat 'mycket' eller 'ganska' bra förslag minus andelen som svarat 'ganska' eller 'mycket' dåligt förslag. **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

Hur attityder till lokala sakfrågor hör ihop med bredare uppfattningar om förtroende är en intressant fråga. Ibland fattar valda representanter beslut som går emot medborgarnas åsikter. En större och mer omdiskuterad fråga kräver att politikerna i efterhand lyckas övertyga medborgarna att beslutet är det rätta. Om de inte lyckas riskerar tilltron att komma i gungning. Tidigare forskning har kunnat visa hur personer som intog en negativ attityd till trängselskatten hade också ett lägre förtroende för de lokala politikerna (Johansson, 2015). I Göteborg har Västlänken mobiliserat en stark opinion och i figur 12 illustreras sambandet mellan inställning till Västlänken och förtroendet för politiker i Göteborg. Modellen kontrollerar för vanliga förklaringsfaktorer så som ålder, utbildning och kön.

Resultatet visar att det finns ett positivt samband mellan inställningen till Västlänken och förtroende för politiker i Göteborg. Ju sämre du tycker om Västlänken, desto lägre förtroende för politiker i Göteborg. Även under kontroll för faktorer som vi sedan tidigare vet bidrar till att förklara förtroende för politiker som kön, ålder, utbildning, inkomst och svensk/utländsk bakgrund kvarstår den negativa förtroendeeffekten av att ha en negativ attityd till Västlänken.

Figur 12 Samband mellan åsikt om Västlänken och förtroende för politiker i Göteborg, 2017 (predicerade värden)

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken är din åsikt om följande trafikåtgärder?'. Skalan går från 1 (mycket bra förslag) och 5 (mycket dåligt förslag). De predicerade värdena är uträknade från en regressionsanalys (OLS) med åsikt om Västlänken som beroende variabel och förtroende för politiker i Göteborg som oberoende variabel. Kontrollvariabler är kön, ålder (30-49 år/50-65 år/65-85 år, 16-29 år referenskategori), utbildning (medellåg/medelhög/hög, låg som referenskategori), uppväxtområde (uppvuxen i Sverige/uppvuxen utanför Sverige som referenskategori), hushållsinkomst (301 000-700 000/över 700 000 kr, under 301 000 kr som referenskategori). **Källa:** SOM-undersökningen i Göteborg 2017.

8 Summering och avslutande diskussion

SOM-undersökningen i Göteborg genomfördes för andra året i rad 2017. Datamaterialet som samlades in planeras ingå i en tidsserie i syfte att bidra till bättre kunskapsunderlag om lokala, demografiska, politiska och mediala förhållanden i Göteborg över tid. Överlag framkommer samma mönster i resultaten i den här mätningen som i undersökningen 2016. Framöver kommer resultaten från de första åren enklare sättas i sitt sammanhang när fler mätningar har genomförts och eventuella trender kommer att bli allt tydligare.

Sammantaget visar resultaten att invånarna i Göteborg ger positiva omdömen om sin stad, och trots att det finns skillnader i nöjdhet beroende vart i staden man bor, så går det inte att urskilja skillnader sett till hur resursstarka eller resurssvaga boendeområdena är. Vidare bedömer göteborgarna att deras viktigaste lokala samhällsfrågor är sociala frågor, lag och ordning samt integration/immigration och infrastruktur.

Den regelbundna lokala nyhetskonsumtionen i Göteborg varierar stort efter ålder framför allt inom traditionella medier, och mediekonsumtionen skiljer sig åt beroende på vilket område i staden man bor i. Vidare visar resultaten att en övervägande andel skulle rekommendera andra att flytta till Göteborg och en majoritet av göteborgarna har inte övervägt att flytta från sitt nuvarande boendeområde. Samtidigt är skillnaderna stora mellan olika boendeområden bland de som övervägt att flytta där boende i mer resursrika områden vill flytta i mindre utsträckning.

Resultaten visar också att det finns stora skillnader i mellanmänsklig tillit mellan göteborgare i olika bostadsområden, och att skillnaderna kvarstår även kontrollerat för andra faktorer som utbildning, inkomst och svensk/utländsk bakgrund. Tillit till människor i det egna området är signifikant lägre i mer resurssvaga områden. Boende i de mer resurssvaga områdena i staden är också den enda gruppen som har lägre tillit till personer i området än till människor generellt.

Nöjdheten med den kommunala demokratin är något lägre jämfört med demokratin i Sverige, men dessa resultat är inte unika för Göteborg. Även i den nationella SOM-undersökningen framkommer det att svenskar generellt är mindre nöjda med den kommunala demokratin än demokratin på en nationell nivå. Däremot jämfört med övriga som bor i Västra Götaland är människor i Göteborg mindre nöjda med den lokala demokratin. Göteborgarna anser också att korruptionen bland politiker är mer påtaglig jämfört med befolkningen i övriga Sverige. Sett till förtroendet för politiker återfinns inga skillnader mellan politiker i allmänhet och politiker i Göteborg. Däremot är det fler som har lågt förtroende än högt förtroende för politiker både på lokal och nationell nivå.

Ökad kameraövervakning på allmänna platser är det lokala politiska förslag i undersökningen som har mest positiv opinionsbalans. Förslaget om att bygga bostäder på Heden är minst populärt bland göteborgarna. Västlänken och Trängselskatten är två omdebatterade infrastruktursatsningar i Göteborg som har fortsatt negativt opinionsstöd, stödet för Västlänken har dessutom minskat ytterligare jämfört med mätningen 2016. Det finns också ett samband mellan att vara negativt inställd till Västlänken och att ha ett lågt politiskt förtroende. Dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås och Linbanan över Göta Älv är planerade satsningar som är populära bland göteborgarna.

Referenser

- Andersson & Tiple (2018a). Jubileumssatsningarna. SOM-rapport 2018:27, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Andersson & Tiple (2018b). Demokrati och delaktighet i Göteborg. SOM-rapport 2018:28, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Andersson & Weissenbilder (2018). Entreprenörsanda. SOM-rapport 2018:29, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Carlander, Anders & Tiple, Frida (2018). Svenska demokratitrender. SOM-rapport 2018:16, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Arkhed, Sofia & Ohlsson, Jonas (2015). *Nyhetsintresse och nyhetskonsumtion*. SOM-rapport 2015:33, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Arkhed, Sofia & Harring, Niklas (2016) Svenskarnas bild av korruptionen i Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Solevid (red) Ekvilibrium. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Arkhed, Sofia, Bauhr, Monica & Holmberg, Sören (2016). Svenska folket bedömer korruption. SOM-rapport 2016:03, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Arkhed, Sofia & Solevid, Maria (2017). Mellanmänsklig tillit i en segregerad stad i Ulrika Andersson & Annika Bergström (red) En brokig gemenskap. Göteborgs Universitet: SOM-institutet.
- Bergström, Annika (2012) Nyhetsvanor med lokal anknytning. I Bergström, Annika (red) Västsvensk vardag. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 53.
- Carlander, Anders (2018). Klyftorna i Väst. I Anders Carlander & Björn Rönnerstrand (red) Hemma Väst. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Charron, Nicholas & Bo Rothstein (2018). Regions of trust and distrust: How good institutions can foster social cohesion. I U.Bernitz, M.Mårtensson, L.Oxelheim & T.Persson (red) Bridging the prosperity gap in the EU: The social challenge ahead. Cheltenham: Edward Elgar.
- Dahlström, Carl, Johannes Lindvall & Bo Rothstein (2013). "Corruption, Bureaucratic Failure and Social Policy Priorities." *Political Studies* 61 (3):523-42.
- Erlingsson, Gissur Ó (2017) Svenskens sviktande kärlek till kommunnivån i Ulrika Andersson, Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red) Larmar och gör sig till. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Florida, Richard, Mellander, Charlotta & Kevin Stolarick (2011). "Beautiful places. The role of perceived community aesthetic beauty in community satisfaction". *Regional studies* 45 (1): 33-48.
- Holmberg, Sören & Rothstein, Bo (2018). Mistroendets lokalisering i höglitalandet Sverige i Ulrika Andersson, Anders Carlander, Elina Lindgren & Maria Oskarson (red) Sprickor i fasaden. Göteborgs Universitet: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören & Rothstein, Bo (2016). Mellanmänsklig tillit bygger goda samhällen i Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson & Maria Solevid (red) Ekvilibrium. Göteborgs universitet: SOM-institutet
- Holmberg, Sören (2016) Vi vill ha kända och populära politiker i Annika Bergström & Niklas Harring (red) Hållbarhetens horisont. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

- Holmberg, Sören & Rothstein, Bo (2015) Hög mellanmänsklig tillit i Sverige – men inte bland alla i Annika Bergström, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson (red) Fragment. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Johansson, Folke (2015) Det oväntade utfallet av folkomröstningen i Annika Bergström & Jonas Ohlsson (red) Alla dessa val. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Karp, J.A., Banducci, S.A. (2008) Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How electoral systems shape political behavior. *British Journal of Political Science*, 38 (2): 311-334.
- Markstedt, Elias (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Markstedt, Elias (2015). Community evaluation grid question test. LORE project report 2015:1.
- Martinsson, Johan & Weissenbilder, Marcus (2018). Viktiga valfrågor i Sverige – från miljö till invandring i Ulrika Andersson, Anders Carlander, Elina Lindgren & Maria Oskarson (red) Sprickor i fasaden. Göteborgs Universitet: SOM-institutet.
- Nielsen, Rasmus K. (2015). Local journalism: The decline of newspapers and the rise of digital media. London. New York: I.B. Tauris
- Nygren, Gunnar (2018). En komplicerad lokal medieekologi – Facebook den nya lokala offentligheten? i Ulrika Andersson, Anders Carlander, Elina Lindgren & Maria Oskarson (red) Sprickor i fasaden. Göteborgs Universitet: SOM-institutet.
- Ohlsson, Jonas, Shehata, Adam & Wadbring, Ingela (2015) Lokala nyheter och lokala opinioner i Annika Bergström & Jonas Ohlsson (red) Alla dessa val. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Pateman, Carole. (1970). Participation and Democratic Theory. Cambridge University Press.
- Persson, Anna, Rothstein, Bo, Teorell, Jan (2010) The failure of Anti-Corruption Policies A Theoretical Mischaracterization of the Problem. QoG Working Paper Series. Gothenburg Univeristy: Quality of Government Institute.
- SCB (2016). Partisymptiundersökningen November 2016. https://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/Partisymptier/Partisymptiundersokningen-PSU/12436/12443/Behallare-for-Press/411493/, nedladdad 2017-06-21-
- Seligson, Mitchell A (2006) The measurement and impact of corruption victimization: Survey evidence from Latin America. *World Development* 34(2): 381-404.
- Strömbäck, Jesper. (2014). Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation. Lund: Studentlitteratur

Appendix I. Mellanområden

Flera analyser använder indelningen mellanområden. Denna områdesindelning rör sig mellan primärområde och stadsdelar. Göteborg är indelat i 30 mellanområden som består av ett eller flera primärområden. Mellanområdena skär inte över gränserna för stadsdelsnämnderna. Nedan redovisas fördelningen av svarande från SOM-undersökningen i Göteborg i de olika mellanområdena.

Folkhälsoområde	Antal	Procent
Östra Angered	25	0,93
Norra Angered	36	1,35
Centrala Angered	35	1,31
Södra Angered	41	1,53
Bergsjön	39	1,46
Kortedala	69	2,58
Gamlestaden och Utby	70	2,62
Stora Delsjöökrokan	119	4,45
Stora Bagaren	146	5,46
Stora Sigfridsplan	57	2,13
Norra Centrum	128	4,79
Södra Centrum	209	7,82
Linnéplatsen	130	4,86
Stigbergstorget	158	5,91
Mariaplan	93	3,48
Nya Högsbo	147	5,5
Nya Frölunda	37	1,38
Stora Askim	132	4,94
Södra Västkusten	182	6,81
Centrala Tynnered	66	2,47
Södra Skärgården	31	1,16
Torslanda	131	4,9
Västra Biskopsgården	52	1,94
Östra Biskopsgården	53	1,98
Kärrdalen och Slättadamm	42	1,57
Centrala Lundby	138	5,16
Norra Älvstranden	78	2,92
Litteraturstråket	109	4,08
Tuve	45	1,68
Övre Hisingen	76	2,84

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

